

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Anden behandling af lovforslag nr. L 1:

Forslag til finanslov for finansåret 1989.
Af finansministeren (Palle Simonsen).
(Fremsat 4/10 88. Første behandling 13/10
88. Betænkning 26/10 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-8, 10-30, 35-39, 41 og 42
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i Finansudvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Anden behandling af lovforslag nr. L 71:

*Forslag til lov om ændring af lov om arbejds-
skadeforsikring. (Erstatning for fosterskader).*
Af socialministeren (Aase Olesen).
(Fremsat 26/10 88. Første behandling 3/11
88. Betænkning 17/11 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forespørgsel nr. F 3:

Forespørgsel til industriministeren:

»Hvad kan ministeren oplyse om erhvervs- og beskæftigelsesudviklingen på Vestlolland og om regeringens indsats for at forbedre den?«

Af Rahbæk Møller (SF) m. fl.

(Forespørgslen anmeldt 6/10 88. Fremme af forespørgslen vedtaget 13/10 88).

Begrundelse

Rahbæk Møller (SF):

Arbejdsløsheden er stor og voksende her i landet – med de mange menneskelige og sociale problemer, det medfører. Mange lokalområder er specielt hårdt ramt.

Vestlolland er det hårdest ramte område af alle med en arbejdsløshed på omkring de 20 pct. uden nogen tegn på forbedring. Samtidig er Vestlollands situation efter lukningen af et stort skibsværft sammenlignelig med situationen i en række svenske lokalområder, hvor der lukkes skibsværfter, og hvor den svenske regering i samarbejde med de berørte lokalområder har været i stand til at skabe nye arbejdspladser til erstatning for de tabte.

Af disse to grunde har SF fundet, at Folketinget har brug for en debat om beskæftigelses- og erhvervssituationen på Vestlolland og om, hvad der kan gøres for at forbedre den.

Besvarelse

Industriministeren (Nils Wilhjelms):

Den senest opgjorte udvikling i arbejdsløsheden på Lolland viser en ledighedsprocent i maj 1988 for de fire vestlollandske kommuner på 19,4 mod 19,7 i maj forrige år. Ledighedsprocenten for Storstrøms Amt var i maj i år på 12,4 og året før på 12,0. For hele landet skal jeg minde om, at den tilsvarende procent var på henholdsvis 9,7 og 9,1.

[Industriministeren]

Ledighedsprocenten i de vestlollandske kommuner er således stort set uændret – man kan sige uacceptabelt uændret – fra 1987 til 1988, men desværre væsentligt over landsgennemsnittet. I absolutte tal var ledigheden på Lolland i maj 1988 på i alt 4.570 forsikrede.

Siden lukningen af skibsværftet i 1986 har der fundet en række ekstraordinære statslige foranstaltninger sted med henblik på forbedring af de erhvervs- og beskæftigelsesmæssige udviklingsmuligheder på Lolland. For det første er der i tiden fra 1986 til 1988 givet egnsudviklingsbistand på i alt ca. 59 mio. kr. til lollandske projekter, hvoraf ca. 35 mio. kr. er gået til projekter i de fire vestlollandske kommuner. De samlede investeringer, hvortil denne egnsudviklingsbistand er givet, beløber sig til i alt ca. 269 mio. kr., hvoraf ca. 134 mio. kr. er givet på Vestlolland.

Beskæftigelseseffekten ved disse projekter forventes at blive ca. 525 personer, hvoraf ca. 210 personer i området Vestlolland.

Egnsudviklingsrådet har stort set bevilget støtte til alle projekter, der er fremkommet fra Lolland, uanset at de samlede egnsudviklingsmidler har været relativt begrænsede i perioden. Der har således været tale om en ekstraordinær indsats fra rådets side.

Regeringen søgte i efteråret 1987 EF-Kommissionen om tilskud til Start Lolland-programmet. Kommissionen godkendte programmet og besluttede at yde bistand på i alt 40 mio. kr. til de forskellige projekter og foranstaltninger, der er omfattet af programmet. Størrelsen af tilskuddet fra Regionalfondens ville, hvis man havde fulgt de sædvanlige udmålingsregler, kun have udgjort ca. 30 mio. kr., men på grund af Lollands særlige problemer blev der søgt og bevilget et større beløb. Også her blev der altså gjort en ekstraordinær indsats.

I forbindelse med færdiggørelsen af finansloven sidste år opnåedes der enighed om at afsætte indtil 14,4 mio. kr. til supplerende af amts og kommunernes bidrag til netop Start Lolland-programmet. Dette var fra regeringens side ligeledes udtryk for et ønske om at gøre en ekstraordinær indsats.

Start Lolland-programmets målsætning er at skabe bedre betingelser for iværksættere og små virksomheder, at øge anvendelsen af ny teknologi i landsdelens erhvervsvirksomheder og at understøtte og inspirere virksomhederne i

den forestående omstillings- og udviklingsproces. Enkelte projekter er under programmet blevet igangsat i 1987, men først i løbet af 1988 er man rigtigt kommet i gang. Pr. 1. oktober i år er der gennemført projekter under Start Lolland-programmet på i alt ca. 9 mio. kr., hvoraf halvdelen finansieres af EFRU-tilskud og halvdelen af Storstrøms Amt.

Jeg har fået oplyst, at man på den lollandske styringskomités møde i slutningen af november forventer at tage stilling til projekter, hvortil der skal anvendes godt 2 mio. kr. af særbevillingen på de førnævnte 14,4 mio. kr.

Til de initiativer, der specielt er rettet mod Lolland, kommer initiativer, der henvender sig til hele landet, og som, hvis de udnyttes, kan bidrage til en styrkelse af de lokale intentioner, som bl.a. Start Lolland-programmet er udtryk for. Jeg kan her nævne f.eks. Teknologirådets iværksætterprogram fra 1987, hvor der i 1988 alene inden for Teknologirådets område er tale om en tredobling af iværksætterindsatsen fra 13 mio. kr. til ca. 40 mio. kr., hvortil kommer interessante og perspektivrige elementer inden for andre offentlige institutioner, der har deltaget i udarbejdelsen af programmet. Med de fornødne initiativer fra lokalt hold kan iværksætterprogrammet yde et værdifuldt bidrag til opfyldelsen af Start Lolland-programmets målsætninger.

Det er endnu for tidligt at måle effekten af de ekstraordinære foranstaltninger, der specielt retter sig mod Lolland. På nuværende tidspunkt lader det sig ikke gøre at måle virkningen af den betydelige egnsudviklingsbistand, der i de sidste 2–3 år er givet til de relativt store investeringer på Lolland, hvoraf en del endnu ikke er gennemført. Start Lolland-programmets hovedsigte er som tidligere nævnt at styrke det eksisterende erhvervsliv på en række centrale punkter, bl.a. teknologi og produktudvikling, med henblik på at skabe ny vækst. Virkningen af en sådan indsats kan ikke opgøres på den korte tid, som programmet reelt har løbet i.

Afgørende for effekten af de initiativer, der er taget, hvad enten de sigter mod at fremme erhvervsudviklingen på Lolland eller er landsdækkende, som jeg nævnte før, og dermed også kommer Lolland til gode, er imidlertid, at der etableres et fornuftigt samspil mellem myndigheder, institutioner, organisationer og erhvervslivet på alle niveauer.

[Industriministeren]

Vi har overvejet, hvorvidt en undersøgelse af de særlige vestlollandske forhold gennemført af universitetsinstitutter med særlig interesse for erhvervsstrukturelle forhold vil kunne af-dække mekanismer af mere utraditionel karakter, som kan genskabe vitaliteten i områdets erhvervsliv. Jeg havde for nylig lejlighed til i et samråd i Erhvervsudvalget at nævne for fru Birthe Hansen, at jeg snarest ville tilkendegive min stilling hertil. Jeg kan i dag sige, at vi har lagt op til et utraditionelt samarbejde mellem Ålborg Universitetscenter og Roskilde Universitetscenter om en sådan undersøgelse. Desværre har Ålborg ment at skulle koncentrere sig om det nordjyske område, ihvorvel jeg synes, at de to områder gensidigt kunne inspirere hinanden, hvorved vi kunne få noget ekstra frem. Vi har nu anmodet Roskilde Universitetscenter om at gennemføre en sådan undersøgelse, og jeg venter egentlig kun svar fra Roskilde Universitetscenter med accept af, at det går i gang med en sådan undersøgelse.

Allerede i 1986, hvor jeg deltog i et møde i Nakskov sammen med arbejdsministeren, og hvor man drøftede de problemer, som knyttede sig til lukningen af skibsværftet, gav både jeg og arbejdsministeren udtryk for, at princippet for statslig bistand skulle være hjælp til selvhjælp. Det er stadig min opfattelse, og jeg mener, at de rammer, som politikerne skal sørge for at skabe for en omstrukturering, er til stede i dag for Lollands vedkommende. Inden for det varierede udbud af ordninger, som eksisterer, bl.a. under Industriministeriets ressort, er Lolland blevet og vil fortsat blive favoriseret. Det er imidlertid fra lokalområdet – og det understreger jeg – at forslagene til nye erhvervsaktiviteter og etableringen af de nye arbejdspladser skal komme. På dette område er der behov for en intensivering af indsatsen. Vi kan i så henseende kun appellere om, at lokalområdet lader sig inspirere af de mange andre områder i landet, som har vist en større grad af dynamik end den, man har kunnet konstatere på Vestlolland.

*Forhandling***Rahbæk Møller (SF):**

Jeg takker for ministerens svar. Det bygger jo i vid udstrækning på de oplysninger, som ministeren allerede har tilstillet Erhvervsudvalget og Finansudvalget.

Som udgangspunkt for debatten vil jeg tage de strukturelle forhold, som mange, herunder ministeren, har peget på, nemlig at Lolland i usædvanlig høj grad er domineret af en lønmodtagerkultur. Egnen har i århundreder været domineret af store godser, som i sidste århundrede er blevet suppleret med nogle få større industrivirksomheder med Nakskov Skibsværft som den største. Næsten alle disse industrivirksomheder har været filialer af koncerner, hvis hovedsæde har befundet sig andetsteds. Befolkningens store flertal har fundet sin rolle som lønmodtagere på de store virksomheder. En iværksætterkultur, som vi kender den især fra Vestjylland, har kun i beskedent omfang eksisteret på Lolland.

En varig ændring af situationen på Vestlolland forudsætter, at dette mønster brydes. Der skal skabes et netværk af store og små virksomheder groet ud af lokale kræfter. Kun derved får erhvervsstrukturen den nødvendige robusthed over for de omskiftelser, der nødvendigvis kommer i en verden under forandring. De forskellige initiativer, der er taget efter Nakskov Skibsværfts lukning, må nødvendigvis vurderes i lyset af, om de fremmer eller hæmmer den strukturudvikling, der er nødvendig.

Fra regeringens side blev der i første omgang gjort det, at arbejdsministeren og industriministerens besøgte Nakskov efter værftets lukning. Arbejdsministeren fulgte sit besøg op med en ekstraordinær indsats. Resultatet er beskrevet i rapporten »Projekt Nakskov« fra Arbejdsdirektoratet. Der er næppe tvivl om, at Arbejdsdirektoratet gjorde en stor indsats med at holde orienteringsmøder og udbyde omskolingskurser, men som det også siges i rapporten, hjalp det ikke meget at orientere og omskole folk, når der ingen job er at omskole til. Industriministeren foretog sig i begyndelsen ingenting ud over altså at besøge Nakskov.

Fra privat side er det største initiativ Lalandiafonden med en kapital på 75 mio. kr., hvoraf de 15 mio. kr. stammer fra ØK, medens resten kommer fra banker og sparekasser, kreditforeninger, Lønmodtagernes Dyrtdidsfond og en række pensionskasser. Der er ingen grund til at anfægte den gode vilje hos de institutioner, der har skudt penge i foretagendet, men det er et åbent spørgsmål, om ikke Lalandiafonden har gjort større skade end gavn. Fonden vil kun skyde penge i projekter, hvor initiativtagerne

[Rahbæk Møller]

selv møder med en stor egenkapital, og hvor projektet har en betydelig størrelse.

Den slags projekter findes stort set ikke på Lolland; derfor har fonden trukket projekter til fra hele Danmark. Nu er det jo sådan, at iværksættere finder det mest naturligt at sætte noget i gang dér, hvor de selv hører til. Lalandiafonden har derfor i det store og hele kun tiltrukket projekter, der var afvist andre steder. Det kan ikke undre, at procenten af nitter er høj. Det er også derfor meget begrænset, hvad der er kommet ud af det.

Nu vil Lalandiafonden gå i gang med at lokke projekter til fra Sverige. Det er da muligt, at nogle svenske virksomheder vil se en interesse i at lægge en filial i Nakskov på grund af EF's indre marked, men mulighederne må ikke overvurderes.

Lalandiafonden har hidtil næsten ingen arbejdspladser skabt. Samtidig er der så skabt en illusion af, at der faktisk blev gjort noget.

Endvidere har de vestlollandske kommuner stillet deres erhvervskontor til rådighed for fonden, så erhvervskontoret i stedet for at hjælpe egnens virksomheder og iværksættere har sidet og sorteret fantastprojekter for Lalandia. Den samlede virkning heraf har næppe været til gavn for Vestlolland.

Det skal tilføjes, at også Difko har oprettet en erhvervsfond for Vestlolland. I modsætning til Lalandiafonden har den haft sigte på mindre, lokale projekter. Den har utvivlsomt gjort nytte, men midlerne var kun 3 mio. kr., og de er for længst brugt.

ØK har mildest talt ikke spillet nogen glørværdig rolle i dette spil. Således ejer ØK stadig væk den gamle værftsgrund, som ville være et naturligt sted at placere nye virksomheder. ØK har ikke været villig til at stille grunden til rådighed herfor, men lejer kun grunde ud for mindst 1 og højst 5 år. Både midlertidige og mere langsigtede projekter afskæres herved. Alene synet af det tomme og øde værftsområde bidrager i høj grad til den depressive stemning i byen.

På det sidste er der så kommet EF-midler på i alt 40 mio. kr. De skal bruges til projekter omkring Grønt Center i Maribo og Syd Tech i Nakskov til udvikling af alternative landbrugsprodukter og ny teknologi især til renere produktion i eksisterende industrivirksomheder. Det virker fornuftigt og vil utvivlsomt gøre god

nytte på lang sigt, men disse midler løser ikke det akutte problem: at fremme iværksættelse af nye arbejdspladser.

Endelig har de fire kommuner på Vestlolland naturligvis forsøgt en række tiltag. At ikke alle tiltag har været lige hensigtsmæssige, kan ikke undre, for det er en ny situation, de står i, men i øvrigt føler jeg ingen trang til at give kommunerne karakterer. Vi må koncentrere os om at hjælpe dem med at løse opgaven at skabe grøde i lokale initiativer.

Fra Industriministeriets side har der ud over at deltage i EF-projektet ikke været gjort meget. I det notat, som industriministeren har tilstillet Erhvervsudvalget, bebuder han dog initiativer, og det fortjener at blive citeret i dets helhed: »Som følge af de særlige vestlollandske vanskeligheder overvejes det aktuelt, hvorvidt en undersøgelse heraf gennemført i universitetsinstitutter med særlig interesse for erhvervsstrukturelle forhold vil kunne afdække mekanismer, evt. af utraditionel karakter, som kan medvirke til at genskabe vitaliteten i områdets erhvervsliv.«

Jeg har stor respekt for forskning, men jeg har ingen respekt for at foreslå forskning som undskyldning for ikke at bruge den viden, vi allerede har, og vi ved udmærket godt, hvad der skal gøres. Vi kan blot kaste et blik over Sundet for at se, hvad svenskerne gjorde, da de lukkede værfterne i Landskrona og Uddevalla. Der forlyder intet om, hvorvidt den svenske arbejdsminister og den svenske industriminister besøgte områderne, men til gengæld blev der gjort meget andet.

Ligesom på Vestlolland blev der gjort en ekstraordinær arbejdsmarkedsindsats, men der blev også gjort noget for at skabe arbejdspladser. Den svenske stat indskød 100 mio. kr. i en erhvervsudviklingsfond i hver af de to byer. Fonden blev ledet af lokale folk, repræsentanter fra kommuner, pengeinstitutter, virksomheder osv., og de fik stillet de gamle værftsarealer til rådighed. Opgaven var at hjælpe iværksættere i gang med en række virkemidler: indskud af egenkapital, lån, udleje af bygning mod lav begrundelseshusleje osv.

Resultaterne var overbevisende. I Landskrona lykkedes det på kort tid at skabe nye virksomheder med i alt 1.300 nye arbejdspladser, selv om værftslukningen skete midt i en lavkonjunktur. I Uddevalla gik det endnu bedre, bl.a.

[Rahbæk Møller]

fordi konjunkturerne var blevet bedre, og fordi Volvo hjalp til med at åbne en samlefabrik med 1.000 arbejdspladser. Så selv om værftets lukning betød bortfald af 2.300 arbejdspladser, faldt den samlede arbejdsløshed i området på grund af de mange arbejdspladser, der blev skabt.

Disse ting skulle også have været gjort i Danmark, som det også fremgår af den rapport fra Arbejdsdirektoratet, som jeg tidligere henviste til. Det er sværere nu, men det er aldrig for sent at gøre noget. Nu skal indsatsen blot udformes under hensyntagen til det store antal langtidsledige.

SiD i Nakskov henvendte sig både mundtligt og skriftligt til Erhvervsudvalget og foreslog netop de ting, der skal til: en nødhjælpsplan for at sikre de mange langtidsledige tilknytning til arbejdsmarkedet samt øgede muligheder til kommunerne for at hjælpe nye arbejdspladser i gang. Desuden pegede SiD på behovet for, at Vestlolland får andel i de statslige arbejdspladser, der bliver placeret uden for hovedstadsområdet. Industriministeren har i en kommentar afvist SiD's forslag bortset fra det sidste punkt.

Det sker så tit, at vi må sige til os selv: »Svenskerne kan, danskerne kan ikke«. Det er på tide, vi spørger os selv, hvorfor danskerne ikke kan. Regeringen har vist manglende vilje til at gøre det fornødne, så Folketinget må pålægge den at gøre det.

Jeg skal derfor på vegne af SF og Socialdemokratiet fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»På baggrund af den stadig værre beskæftigelses- og erhvervsudvikling på Vestlolland opfordrer Folketinget regeringen til at gøre en ekstraordinær indsats svarende til den, som den svenske regering gennemførte i Landskronaområdet i forbindelse med lukningen af Øresundsværftet. Herunder bør gøres følgende:

1. De 4 kommuner på Vestlolland bør have øgede muligheder – både finansielle og i form af en opblødning af kommunalfuldmagten til at igangsætte nye arbejdspladser i samarbejde med lokale iværksættere og eksisterende virksomheder. Der bør søges skabt mulighed for, at værftsgrunden kan anvendes til dette formål.

2. Ved oprettelse eller udflytning af statslige arbejdspladser, der efterspørger højere uddannet arbejdskraft, bør Vestlolland have en høj andel.

3. Gennem ændringer i egnsudviklingsloven bør der sikres udnyttelse af midlerne fra EF's strukturfond.

4. Ud over de ovennævnte langsigtede foranstaltninger bør der gennemføres en midlertidig nødhjælpsplan, der sikrer de ekstraordinært mange langtidsledige tilknytning til arbejdsmarkedet. Hertil afsættes 20 mio. kr.

5. Industriministeren giver senest 1. februar 1989 Erhvervsudvalget en redegørelse for, hvordan ovenstående føres ud i livet.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 12).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor).

Inden jeg lader dette forslag om motiveret dagsorden indgå i den videre forhandling, skal jeg ikke undlade at sige, at det er en meget omfattende dagsorden. Formanden har glædet sig i ganske lang tid over, at tidligere påtaler af meget lange dagsordener tilsyneladende har givet resultat.

Forslaget indgår nu i forhandlingen.

Svend Andersen (S):

I betragtning af, at der er gået mere end 2½ år, siden der blev truffet beslutning om, at Nakskov Skibsværft skulle lukkes, burde en forespørgsel som denne være overflødig, men det er den jo desværre ikke.

Allerede i januar 1987 fremsatte Socialdemokratiet beslutningsforslag om, at der skulle foretages en aktiv arbejdsmarkeds- og erhvervsindsats i Storstrøms Amt. Det var der ikke flertal for i Folketinget, og senere har det vist sig, at flertallet var det samme. Debatten i dag må vise, om det nu er muligt, at der bliver gjort noget ekstraordinært for at sikre, at der sker noget med den meget store ledighed i Nakskov, der er en følge af værftets lukning.

Selvfølgelig er der sket noget. Både industriministeren og arbejdsministeren har besøgt området, men det er, ligesom det ikke rigtig har hjulpet.

Udviklingen på Vestlolland er et lysende eksempel på, hvad der sker i et område med en dominerende virksomhed, som er det store beskæftigelsesgrundlag for området, når denne virksomhed indskrænker eller lukker, uden at

[Svend Andersen]

der i forvejen er etableret nogle ordninger, som stimulerer etablering af nye virksomheder.

Socialdemokratiet foreslog ligeledes for to år siden at oprette en såkaldt omstrukturingsfond, som netop tog højde for den situation, Vestlolland er kommet i, og som kunne forhindre, at andre kommer i samme situation. Desværre er Vestlolland ikke det eneste område, der er domineret af en stor virksomhed, som har risiko for at skulle afvikle eller lukke.

Vi har set, hvordan regeringen i sidste uge har taget stilling til værfternes situation fremover. Hvis regeringens holdning her får lov til at slå igennem, er der ingen tvivl om, at der vil være områder i landet, som kommer i nøjagtig samme situation som den, Vestlolland er kommet i. Og så ville det have været rart, om man var gået i gang med at lave nogle beredskabsplaner. Situationen på Vestlolland ville have været helt anderledes, hvis Socialdemokratiets forslag var gennemført.

Det er rigtigt, som ministeren siger, at vi senere i et samråd med industriministeren i Erhvervsudvalget har diskuteret tingene, men heller ikke her viste ministeren særlig interesse for at gøre noget effektivt ved problemerne.

Ledighedstallene for de fire kommuner på Vestlolland er dobbelt så høje som i landet som helhed, og antallet af langtidsledige er væsentlig større end for landet som helhed. Industriministeren har i besvarelse af spørgsmål nr. S 120, 1987-88, 2. samling, sagt, at han synes, at de nuværende erhvervspolitiske redskaber er gode nok, men skulle det under arbejdet med lokale projekter vise sig, at der er barrierer i de offentlige systemer, så vil ministeren indgå i overvejelser. Der står ikke noget om, i hvilken retning disse overvejelser vil gå.

SiD i Nakskov har for at afhjælpe situationen stillet en række forslag. Bl.a. peger man på kommunernes muligheder for at gå med ind i virksomhedsdannelse, i medproduktion og i skabelse af nye virksomheder, men her har industriministeren sagt, at man ikke agter at ændre bestemmelserne. Den barriere, der er her, ser det altså ikke ud til at ministeren ønsker at røre ved.

Så er der en anden ting. Hvis jeg hørte rigtigt, hvad ministeren sagde, så sagde han ikke noget om de formentlig nye muligheder, der ligger i at få penge fra EF's strukturfond. Det er her til morgen blevet oplyst, at de mange milliarder

kroner, der bliver bevilget i EF's strukturfond, også skulle kunne blive brugt i Danmark. Det vil formentlig forudsætte, at der skal ske ændringer i egnsudviklingsloven, idet de nationale midler vel skal have en vis størrelse, for at midlerne fra EF skal komme hertil. Vi vil opfordre industriministeren til at sikre, at egnsudviklingsloven får et sådant indhold, og at midlerne til egnsudvikling bliver af et sådant omfang, at der er mulighed for fuldt ud at bruge de muligheder, som der lægges op til fra EF ved bekendtgørelsen af størrelsen af midlerne i EF's fonde.

Af ministerens redegørelse til Erhvervsudvalget om konsekvenserne af værftslukningerne fremgår det, at lukningen af Nakskov Skibsværft har haft en meget negativ indflydelse på beskæftigelsen i området. Ministeren siger, at Vestlolland derfor, med den særlige struktur Vestlolland har, ikke er i stand til at absorbere de negative virkninger af erhvervslukningen inden for en relativ kort årrække. Det burde jo betyde, at der kunne iværksættes ekstraordinære tiltag for at sikre, at området kunne blive i stand til at opretholde beskæftigelse for alle dem, der er bosat i området, men ministeren nøjes altså med at henvise til de generelle ting.

De generelle ting har jo altså vist sig ikke at være stærke nok, og det er på den baggrund, vi har stillet det dagsordenforslag, som pålægger regeringen at træffe ekstraordinære foranstaltninger ved at se på, hvad man har gjort i Sverige, og ved at sikre, at de fire kommuner får – eventuelt igennem frikommunestatus – mulighed for at være mere aktive og engagere sig i iværksættervirksomhed, i medproduktion og start af nye virksomheder og i støtte til eksisterende virksomheder. Og så vil jeg gentage det, jeg sagde før om, at industriministeren må sikre, at vi får en egnsudviklingslov, der har et indhold, der gør det muligt at bruge de midler, som EF's strukturfonde kommer til at bestå af.

Vi kan anbefale Folketinget at vedtage dagsordenen, og vi håber, at der bliver flertal for denne dagsorden, således at de bestræbelser, der lokalt er i gang, kan få mulighed for også at komme til at virke. De kan kun virke, hvis de herfra får den nødvendige opbakning. Således som det hidtil er gået, har de lokale initiativer ikke mødt tilstrækkelig opbakning og har ikke fået tilstrækkelig hjælp til at få igangsat de initiativer, som har været hensigten.

Jette Thomsen (KF):

I Det Konservative Folkeparti har vi i flere år fulgt udviklingen på Lolland. Vi har set, hvordan erhvervs- og beskæftigelsessituationen har ændret sig fra et aktivt miljø med en stor virksomhed, der beskæftigede mange mennesker, og hvis virke smittede af på hele stemningen og livet på Lolland. Nu er situationen ændret radikalt. Lukningen af værftet i Nakskov har tydeligt vist os, hvor sårbart lokalmiljøet er, når en stor, dominerende virksomhed ikke længere eksisterer. Det er sørgeligt, at udviklingen har været sådan, og i mit parti forstår vi til fulde det mismod og den utålmodighed, der hersker vedrørende erhvervs- og beskæftigelsessituationen på Vestlolland.

Der er mange menneskelige og økonomiske omkostninger i denne sag, og for dem, der gerne vil skabe sig en ny tilværelse, f.eks. ved at flytte, og derfor skaffer sig nyt job, er der hindringer, fordi det er svært i en sådan situation at sælge husene på Vestlolland. Der vil gå tid, før denne situation ændres. Til gengæld er jeg overbevist om, at den ændres. Jeg vil dog gerne lige et øjeblik se tilbage.

Er det sådan, at man for år tilbage kunne have forudset den udvikling, som vi nu ser konsekvenserne af? Kunne man ved at have været forudseende have modvirket udviklingen? Jeg mener, at svaret på disse spørgsmål er, at noget kunne man have modvirket. Selvfølgelig kan flere have set, at udviklingen var ved at være faretruende på Vestlolland, og flere har sikkert også opfordret virksomheder til at etablere sig dér, men hvorfor har ingen så gjort det? Det er der flere årsager til, men en af grundene er – selv om det ikke vil være populært at sige det – at lønniveauet på værftet har været sådan, at andre virksomheder ikke har kunnet konkurrere dermed.

Det er klart, at i en tid, hvor værftet har haft fremgang og stemningen har været optimistisk, har der været god grund til at belønne medarbejderne, men det har så givet bagslag. Niveaulet er blevet så højt, at andre virksomheder ikke har turdet konkurrere dermed. Med bagklogskab kan man nu se, at det ville have været mere fornuftigt at sikre et lønniveau, som kunne sikre vedvarende beskæftigelse frem for det, der er sket.

Som nævnt før er jeg sikker på, at der igen vil komme gang i udviklingen på Vestlolland. Der

er allerede sat mange initiativer i gang. Når forberedelsesfasen er overstået og konkrete initiativer bliver fulgt til dørs – for det er jo det, der skal til – vil midlerne også kunne findes, og så vil aktivitet og beskæftigelse følge.

Men man skal også være opmærksom på, at de virksomheder, som måske tænker på at etablere sig på Lolland, også ser på det politiske klima.

Vækst og beskæftigelse skal findes i form af gode, fornuftige og levedygtige arbejdspladser. Intet problem løses ved, at vi skaber kunstige arbejdspladser, som har begrænset indhold og levedygtighed. For de mennesker, som bor på Vestlolland, og for dem, der gerne vil flytte dertil for at skabe en ny erhvervs- og beskæftigelsesudvikling, må der ikke kunne opstå nye skuffelser, fordi det, der sættes i gang, ikke er reelle virksomheder med reelle beskæftigelsesmuligheder. Hvis denne betingelse opfyldes, vil der også igen komme liv og optimisme.

Jeg ved, at der allerede gøres en konkret indsats af arbejdsministeren. Arbejdsformidlings-systemet er styrket, i samarbejde mellem amtskommunen og AF udvides antallet af private arbejdstilbud, og AF har igangsat kurser, som retter sig mod mennesker, der er uoverskud til at gennemføre en effektiv jobsøgning. Det indgåede forlig om forstærket indsats mod langtidsledighed vil også gavne arbejdsledige på Vestlolland væsentligt, men selvfølgelig er det en betingelse, at arbejdspladserne skabes.

Via Industriministeriet er der gjort en stor indsats for at bedre erhvervs- og beskæftigelsessituationen. Egnsudviklingsrådet har ydet en ekstraordinær egnsudviklingsstøtte til alle projekter, som har ønsket denne støtte. Og så via EF-Kommissionen er der ydet ekstraordinært tilskud til Start Lolland-programmet, der især skal skabe bedre betingelser for små virksomheder og iværksættere. En udbygning af de teknologiske informationscentre vil også være til gavn for den udvikling, som skal sættes i gang.

Der gives altså allerede støtte til projekter, og mange kræfter er sat ind for at bedre situationen. Det er mit partis holdning, at denne støtte skal følges op og udvides, således at der skabes grundlag for, at Vestlolland ved hjælp til selvhjælp genudvikles til et lokalsamfund i vækst med ny inspiration og ny produktion og beskæftigelse.

[Jette Thomsen]

Jeg kan allerede nu på Det Konservative Folkepartis vegne sige, at selv om dagsordenen var lang, stemmer vi imod den.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det er egentlig helt utroligt, når man ser på Danmarks hele areal, at der kan tales om udkantsområder, der bliver til arbejdsløshedsøer, men det er jo desværre sandt, at vi har dem. Det gælder Fyn, det gælder Nordjylland, og det gælder i høj grad Vestlolland, som nu er til debat. Vestlolland har en uhyggelig høj ledighed, og Vestlolland er nået længst, hvad angår magtesløshed. Det er forståeligt, når man ser på udviklingen på Vestlolland. Efter værftets lukning havde man lige fået næsen oven vande i området, så kom meldingen om, at OTA lukker og yderligere ca. 250 personer træder ud i ledighed.

Man kan så føje til, at på grund af den centralisering, der finder sted samtidig med de store besparelseskra, som regeringen lægger på kommuner og amtskommuner, ser det nu ud til, at i bedste fald dele af sygehuset i Nakskov, i værste fald hele sygehuset lukker, og det betyder igen større ledighed, fordi der ikke er andre arbejdspladser at få. Ærligt talt ser det lidt underligt ud, at amtet går ind for at hjælpe kommunerne samtidig med, at det skærer arbejdspladser bort. Værre er det, at serviceniveauet sænkes i området; det er jo det modsatte, der er brug for.

Arbejdsløsheden er, efter at OTA lukker, over 20 pct. i området, og den vil stige yderligere. Kommunerne har tømt kasserne, og derfor må regeringen gå ind og hjælpe området. Det erhvervsliv, der ene og alene overlades opgaven, er ikke opgaven voksen. Det må regeringen se i øjnene.

Hvad skal der så gøres? SF foreslår, at der nu sættes en plan i værk, der først og fremmest hviler på frikommuneforsøg, vel at mærke på områder, hvor der ikke tidligere er givet grønt lys for forsøg.

Kommunalfuldmagten må oplødes, så det bliver muligt at gå aktivt ind i en produktion. SiD har i flere deputationer peget på områder, hvor der kan sættes arbejde i gang omgående, såfremt der er vilje og penge hertil, og de penge må skaffes.

Der skal også afsættes penge til udviklingskontrakter, der omhandler både landbrug, mil-

jø og industri. Det kan gøres både i privat og i offentligt regi. Det er blot et spørgsmål om at sætte sig sammen med de personer, som ikke lader stå til i området; de har jo ideerne om, hvilke projekter der kan blive tale om.

Nakskov Kommune har ansøgt om 28 mio. kr. i særligt tilskud, fordi man står med store problemer. De penge bør det pålægges indenrigsministeren at finde. Det er umådelig vigtigt, såfremt virksomheder skal tiltrækkes, at også servicen er til stede i området, og den må kommunen hjælpes til at skaffe.

Det er oplagt, at der også, som påpeget af SiD i Nakskov, sættes på turisme i området, og også på det område er der foreslået projekter, som der bør afsættes midler til.

Et af de helt forfærdelige store problemer, Vestlolland står med, er den alt for store del af unge, der er blevet sociale tilfælde. De er i realiteten ikke sociale tilfælde, men på grund af den store ledighed er de gjort til sociale tilfælde. Det ville være helt rimeligt, om de fik chancen i nogle sociale forsøg, og det kunne også være på nogle udviklingskontrakter kombineret med uddannelse og produktion i et samarbejde bl.a. med revalideringen, kommunens beskæftigelsesværksteder og uddannelsesinstitutionerne. Også her ligger der jo ideer til produktioner, som burde kunne sælges frit på det private marked.

Og så må der laves en særordning for de langtidsledige. Kommuner og amt vil simpelt hen ikke kunne magte den opgave, som faktisk er af en størrelsesorden på ca. 1.100 personer. Intet andet sted i landet ser det sådan ud, derfor må der særordninger til, og der må findes bevilninger hertil. Jeg ved, at arbejdsministeren tidligere selv har udtalt sig herom efter samråd i Arbejdsmarkedsudvalget, og jeg er ærlig talt lidt spændt på at høre, hvilke ideer der yderligere kommer fra arbejdsministeren, for de, der indtil nu foreligger, klarer ikke problemet, arbejdsminister.

Som jeg sagde indledningsvis, er hovedproblemet den alt for store ledighed i hele landet. Når man ser på, hvor lille et land vi lever i, er det også helt grotesk at tale om udkantsområder og arbejdsløshedsøer. Det er derfor generelle ordninger, der skal til, for at vi kan få klarlagt dette problem, det ved alle. Men indtil vi får lavet disse generelle ordninger, må det være rimeligt, at der åbnes adgang for ordninger, der

[Lilli Gyldenkilde]

aflaster en landsdel, der i den grad er ramt, som Vestlolland er.

Der er et gammelt ord, der siger, at hvor der er en vilje, er der en vej. Indtil videre har debatten vist, at den eneste vej – og jeg ved ikke til hvad – man har kunnet finde indtil nu, er, at man har fundet ud af, at der skal laves nogle undersøgelser af, hvordan i alverden de mennesker er, der bor på Lolland, og at det er en undersøgelse, som RUC skal lave. Det er faktisk det eneste nye, der indtil nu har vist sig i denne debat, og jeg må sige, at det er dog pauvert. Det kan vi vel ikke byde folk fra Vestlolland, som faktisk sidder her og hører på, hvad Folketinget har at hjælpe dem med dernede. De er i en frygtelig situation, og vi må altså tage det mere alvorligt end som så.

Vi har peget på en lang række områder, hvor det er folk dernedefra, som selv kommer med ideer til, hvad der kan gøres, og uden at de er med på de ting, der skal gøres, kommer vi ikke i gang med noget, for hvem vil flytte til en landsdel, hvis de har mulighed for at lave yderligere produktion i en tid, hvor de kan få masser af arbejdskraft dér, hvor de bor? Det er jo hovedproblemet, og derfor håber jeg sandelig, at resten af debatten her vil vise, at der må komme nogle flere boller på suppen, for ellers er dette noget af det tyndeste, jeg endnu har været ude for herinde.

(Kort bemærkning).

Mogens Elvensø (FP):

I går blev der afleveret 9.000–10.000 underskrifter fra Nakskov til amtsborgmesteren på et krav om, at sygehuset i Nakskov, herunder akutafdelingen, bevares.

Da vi forleden dag havde forespørgslen om bevarelse af de små sygehuse, hvor Fremskridtspartiet ville bevare akutafdelingerne, fortalte SF os, at det var et urealistisk forslag.

Jens Peter Jensen (V):

Folketingets formand ytrede for et øjeblik siden bekymring over den foreslåede dagsordens længde. Må jeg dertil sige, at dagsordensforslaget imponerer mig mere ved sin længde end ved sit indhold, men det har jo også et særligt formål, som vi fik understreget af fru Lilli Gyldenkilde her for et øjeblik siden, nemlig det, at gæsterne fra Lolland rigtig skal høre, hvad SF og Socialdemokraterne kan. Hr. borgmester og

gæster: Læg mærke til, hvordan det, det her drejer sig om, er: Kan I høre, hvor vi gungrer, sagde musen til elefanten, da de gik over Farøbroen?

Dernæst vil jeg gerne takke industriministeren for en sober og god redegørelse. Den viser jo, at der er sat ind på mange forskellige fronter, og at mange forskellige kasser yder bidrag her til.

Jeg synes nok, at det må være en meget stor oplevelse for hr. Rahbæk Møller, forespørgeren, at stå her og appellere til EF og CEF om at komme med penge til disse formål. Det må være interessant efter at have ført en vældig kampagne mod, at Danmark skulle være med i EF. Jeg tror nok, at industriministeren uden en dagsordensvedtagelse vil være opmærksom på, hvis der er behov for at ændre i egnudviklingsloven, så EF-midlerne kan komme i anvendelse.

Det korte af det lange er, at det er en dybt alvorlig situation, der foreligger for den pågældende egn. Dernæst er det den egn i landet, der har flest offentligt tilgængelige midler til rådighed til at gøre noget, hvis den selv medvirker dertil, sætte boller på suppen, som fru Lilli Gyldenkilde taler om. Det er ikke her i Tinget, der skal laves boller, de skal laves på Vestlolland og i samarbejde med praktiske erhvervsfolk.

Venstre kan ikke støtte den foreliggende dagsorden. Vi har mange muligheder for at hjælpe, uden at vi behøver at vedtage dagsordener og lave politiske paradenumre, som jeg betragter dette som.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg må sige, at hr. Jens Peter Jensens tale overrasker mig. Jeg har altid haft stor respekt for hr. Jens Peter Jensen, men den er ærlig talt gået fløjten, når man skal klandres for sine motiver til at tale om, hvad der skal gøres i et område. Det synes jeg dog er for galt, hr. Jens Peter Jensen, det er under lavmålet. Men det bliver nu hr. Jens Peter Jensens sag.

Så skal jeg sige til hr. Mogens Elvensø med hensyn til, at vi skulle være gået imod at nedlægge lokale sygehuse, at vi kom jo med et andet forslag, som var betydelig mere gennemtænkt, hvilket også Fremskridtspartiet endte med at indse, og derfor stemte de for SF's forslag. Jeg kan altså sagtens sige det, jeg sagde, at

[Lilli Gyldenkilde]

man skulle passe på med i et amt at bevilge penge til at sætte ting i gang og samtidig nedlægge arbejdspladser. Endnu er det ikke sket, hr. Mogens Elvensø, men jeg advarede også blot imod, at det sker nede i amtet, for det er ikke det, der er brug for i øjeblikket.

(Kort bemærkning).

Jens Peter Jensen (V):

Jeg er meget ked af, hvis jeg er kommet til at støde en stadspige som fru Lilli Gyldenkilde på mancherterne. Jeg ønsker ikke at klandre de gode motiver.

Det, jeg har ønsket at give udtryk for, er, at man i Vestlollandsområdet savner igangsættelse, måske ikke helt af H. N. Andersen-formatet, men af et mere bredt format, som kunne tage fat på tingene, så der kan komme noget praktisk ud af det. Vi har jo en udmærket finansudvalgsformand, som er nævnt dernede. Jeg skal ikke sammenligne ham med H. N. Andersen, men han er dog den, der har medvirket til at skaffe midler, som de kan udnytte, hvis initiativet er der.

De gode formål, fru Lilli Gyldenkilde, er jeg ganske bestemt enig i, og jeg er ked af, hvis jeg er kommet til at såre.

Mogens Elvensø (FP):

Til fru Lilli Gyldenkilde vil jeg gerne sige, at forskellen på SF's dagsorden og vores var, at vi ville bevare akutafdelingerne; det stemte SF imod.

En undersøgelse af de forskellige amters erhvervs- og beskæftigelsessituation viser stort set de samme faktorer over hele landet. Derfor må man se på, om en nedgang i aktiviteterne også har de samme årsager; men det er da heldigvis også sådan, at der har været aktivitetsudvidelser.

Det er imidlertid let at se, at konkurrencevilkårene for salg og eksport har tydelige sygdomstegn, og det er også let at se, at man overalt bruger den samme medicin for at ophjælpe virksomhederne. Alle har det tilfælles, at det er bureaukrater, der ikke har erhvervs erfaring, der styrer. De kender kun én ting, nemlig skatteoprævning hos sunde virksomheder og udeling til usunde virksomheder; EF-tilskud og egnsudviklingsstøtte er eksempler herpå. Når sådanne tilskud skal udbetales, lægger en masse folk hovederne i blød for at få del i dem, her-

iblandt også fagforeningerne, og herefter begynder spekulationsprægede projekter at tage form.

I Storstrøms Amt har man bevilget 40 mio. kr. til Start Lolland-projektet, og dér har man startet Syd Tech i Nakskov og Grønt Center i Holeby til alternative produkter. Men gælder det privat virksomhed, møder man stor uvilje.

I Rødby Kommune f.eks. har man sagt nej tak til en kiosk på 100 m² i Rødbyhavn, og om direkte støtte til de private arbejdsgivere sagde den socialdemokratiske ordfører i Rødby, at »partiet ikke støtter den form for socialhjælp til erhvervslivet«. Da Volshave Mejeri blev nedlagt, skulle der laves dressingfabrik. Den blev bygget, og den fik tilskud, men det gik alligevel ikke. Den gik konkurs, og en masse håndværkere måtte sige farvel til deres tilgodehavender.

I Saksøbing vil SF's amtsrådsmedlem ikke støtte en miljøgodkendelse til Saksøbing Sukkerfabrik, selv om amtsrådets miljøudvalg har godkendt den. Det er selvfølgelig en politisk afgørelse hos SF, men det samme mønster kan man se hos SF over det ganske land. I den forbindelse kan det da godt glæde mig, at da Danmarks Naturfredningsforening havde årsmøde i Rødby, mødte kun 13 op ud af 940 medlemmer i området.

Alle disse tiltag giver døende virksomheder det endelige dødsstød, og sunde virksomheder får indpodet en gift, således at de begynder at skrante. Denne erhvervsfjendtlige politik er et kendetegn for SF, og vender vi os direkte til Nakskov Kommune, som har 600 arbejdsløse, kan hjælpen ikke hentes hos forespørgeren, hr. Rahbæk Møllers, lokale partifæller.

Nakskovs SF-kommunalbestyrelsesmedlem fik på et tidligt tidspunkt under budgetbehandlingen overtalt det socialistiske flertal til at indføre en særskat på erhvervslivet, den såkaldte dækningsafgift. Det var så galt, at ikke alene erhvervsdrivende i Nakskov protesterede, men også de 4 nabokommuner med socialdemokratiske borgmestre. Wibolt Frø, der er solgt til hollænderne, udtalte ved sin direktør, Leif Nielsen: »Med udsigt til dækningsafgift kan jeg ikke forestille mig, at udvidelse her bliver aktuelt.« Bonne Hansen, der er SF's ordfører i byrådet, har beregnet, at denne afgift vil modsvare en lønstigning på 31 øre pr. time til de ansatte, og den kan man bare trække fra på sin selvangivelse, siger byrådsmedlemmet. Jamen

[Mogens Elvensø]

det hjælper jo ingen steder, for indtægten skal da først være til stede, og det er den kun, så fremt den kan hentes hjem over en stigning på varepris eller produktionspris.

De mange protester, der indløb, fik heldigvis Socialdemokraterne til at skifte standpunkt, så der ikke blev indført dækningsafgift ved den endelige budgetvedtagelse i Nakskov. Så skete der det, at hr. Bonne Hansen blev gal og sagde: »Erhvervslivet opfører sig som en flok hysteriske hyæner.«

Det, der glæder mig nu, er, at SF er begyndt at kunne se, at der er en sammenhæng mellem skat og løn, og det er det, der ødelægger vores erhvervsliv. Derfor løses erhvervssituationen selvfølgelig bedst ved, at man får personlige skattenedsættelser, eventuelt ved at det personlige bundfradrag forhøjes.

Jeg skal meddele, at vi ikke kan støtte SF's dagsorden.

Larsen-Ledet (RV):

Vi lever i et samfund, der er under forandring, og det, der var rigtigt for 5 år siden, duer i masser af tilfælde ikke længere. Vi er udsat for et kolossalt pres på mange områder, for at vi skal omstille os og indstille os på de ændrede vilkår.

Det er klart, at for Vestlollands vedkommende er det en helt særlig situation, fordi man dér har haft en meget stor virksomhed med flere tusinde ansatte, og når en sådan virksomhed lukker, får det helt klart nogle konsekvenser, som forstærkes ved, at der også er ledighed i andre egne af landet. Hvis det kun var på Vestlolland, der var ledighed, var det lettere at klare.

Vilkårene i vores erhvervsliv er jo for en stor dels vedkommende bestemt af forholdene i udlandet. Det er forholdene i udlandet, der er afgørende for vores konkurrenceniveau, og det er klart, at statssubsidier i andre lande påvirker produktionsmønsteret her. Hvis man på et område særlig subsidierer i andre lande, kan vi med hensyn til de samme produkter, som vi fremstiller på almindelige forrentningsvilkår, komme i en konkurrencesituation, hvor vi ikke kan klare os.

Ligesom statssubsidier spiller en rolle for vores virksomheder, gør også lavere omkostninger i andre lande det. De kan sådan set have samme virkning i Danmark, som statssubsidier har. De lande, som vi konkurrerer med, og som

generelt har lavere omkostninger, har altså et fortrin frem for de lande, som har høje omkostninger.

Det er min og Det Radikale Venstres grundlæggende opfattelse, at vi ikke på det lange sigt ved statstilskud kan opretholde en produktion, der er i konkurrence. Hvad enten det kun er på hjemmemarkedet eller til eksport, er for så vidt ligegyldigt, for masser af de produkter, vi fremstiller til hjemmemarkedet, er ofte i konkurrence med tilsvarende varer fra udlandet. Vi er nødt til at gøre os klart, at det magter vi ikke i dette land. Vi magter ikke over en lang årrække at holde liv i nogle virksomheder ved statstilskud.

Staten kan under visse forudsætninger i en kortere overgangsperiode eller omstillingsperiode yde tilskud, give kunstigt åndedræt, og det har den gjort, også med radikal støtte og også til Vestlolland. Vi har været med til at yde tilskud til visse skibsværfter, men har alligevel måttet se, at de har måttet lukke.

Det er helt klart, at der er nogle generelle problemer i vort samfund erhvervsmæssigt, som er meget afgørende for, hvordan vi får løst vores betalingsbalanceproblemer. Det er erhvervslivets vilkår og den situation, at der er for få iværksættere, der virkelig får startet her i Danmark. I forhold til andre lande er der færre nye, der starter her, og det mener jeg er et forhold, der også vedrører Vestlolland. Derfor kan jeg da sige, at det glæder mig meget, at industriministerens partifælle hr. Kent Kirk har interesseret sig for iværksættere. Det er et område, vi fra radikal side har interesseret os meget for, og vi er meget interesseret i en nærmere analyse af iværksætternes vilkår.

Hvad er det, der er sådan helt særligt i Danmark, siden vi er i den situation, at der er færre nye, der starter her end andre steder? Jeg tror, at hvis vi får rigtigt fat på det, kunne det måske medføre nogle tiltag, som også ville have stor positiv indflydelse på Vestlolland.

Men hvad er det, man rent konkret ikke har kunnet gøre for Vestlolland på grund af pengemangel i den nuværende situation, hvor skibsværftet har måttet lukke? Kan det ikke – jeg spørger, fordi jeg ikke ved det, for at sige det ligeud – være regulativerne i de forskellige industrier, som arbejder i området, der skal ændres, sådan at de penge, der er i området, virkelig kunne anvendes på en effektiv måde?

[Larsen-Ledet]

Vi hilser fra radikal side med tilfredshed, at der fra EF's side stilles midler til rådighed for udviklingsarbejdet på Vestlolland.

Og så vil jeg gerne til afslutning sige, at vi fra radikal side ikke kan stemme for det stillede dagsordensforslag.

Jette Pors (CD):

Først tak til ministeren for svaret, som vi i CD fandt ganske tilfredsstillende.

I CD er vi nemlig af den opfattelse, at det nu først og fremmest gælder om at støtte de igangværende erhvervsvirksomheder. Opsving i erhvervslivet sker jo ikke fra den ene dag til den anden, og selv om Vestlolland er i gang med en bred front af tiltag, har de stadig væk store problemer, ikke mindst med hensyn til beskæftigelsessituationen.

Den holdning, som SF lader komme til udtryk, nemlig at der bør indføres stats- og kommunalt drevne virksomheder, ligger ikke på linie med mit partis erhvervspolitiske intentioner, så den tager vi afstand fra. En sådan løsning vil uvægerlig føre til en uhensigtsmæssig konkurrence mellem de statsligt drevne og de privat drevne virksomheder, og det er ikke os.

Desuden finder jeg personlig, at SF's forslag nemt kan opfattes som en nedvurdering af det hidtil udførte arbejde, og det er ikke rimeligt, tværtimod.

Med hensyn til Nakskov Skibsværft, som i øjeblikket fungerer som reparationsværksted, har der været tanker fremme om, hvorvidt værftet kan bruges i forbindelse med bygning af Storebæltsbroen. Hvis det kan lade sig gøre, vil det i hvert fald sikre arbejdspladser nogle år ud i fremtiden, så den løsning mener jeg bør undersøges nærmere.

Vi så jo, hvor imponerende maskinbranchen klarede sig, da Farøbroerne blev bygget, og det er også kendt, at lollænderne er velkvalificeret arbejdskraft og på samme måde ganske velkvalificerede rådgivere.

Nakskovs beliggenhed og gode udskibningsmuligheder bør også tages i betragtning, og hvis vi sammenholder det med oplysninger om, hvordan de store koncerner sendte underrenterpriser til lokale leverandører i forbindelse med bygningen af Farøbroerne, tror jeg på, at der vil være en chance for Vestlolland, når Storebæltsbroen skal bygges.

Når vi taler om at hjælpe Vestlolland ud af den efterhånden langvarige krise, kan det da kun glæde, at EF's Regionalfond har bevilget 400 mio. kr. til Start Lolland-projektet, men jeg vil gerne spørge industriministeren med henvisning til den oplysning, vi fik i pressen i morges om EF's strukturfonde, om man eventuelt også ad den vej vil kunne hjælpe fremover.

Jeg vil også gerne spørge industriministeren, om han vil overveje mulighederne for at give en eller anden form for indirekte støtte, f.eks. i form af en skattefritagelse de første år, til iværksættere og igangsættere. Jeg har ladet mig fortælle, at man med stort held har brugt denne fremgangsmåde i Holland. De kæmper en brav kamp på Vestlolland, og et skulderklap af denne art finder jeg vil være på sin plads.

Ligesom landbruget i sin tid fornyede sig ved at etablere andelselskaber, er tiden inde for erhvervsvirksomhederne til at tænke fremadrettet og arbejde på at finde parallelle produktionsområder på en sådan måde, at de ikke bliver indbyrdes konkurrenter, men samarbejdspartnere.

Jeg er i dag blevet gjort bekendt med et helt nyt initiativ dernede, hvor de lokale maskinmestre og de lokale håndværkere er indgået i et sådant samarbejde. Denne form for fremadrettet tænkning er nødvendig for hele landet, men den er især nødvendig i et yderområde, som Vestlolland jo er. Jeg er imponeret over lollændernes måde at gribe tingene an på. For os i CD tyder det på, at lollænderne er på rette vej.

Lysholm Christensen (KRF):

Fra Kristeligt Folkeparti skal der også lyde en tak til industriministeren for en sober redegørelse om dette spørgsmål.

Det er jo åbenbart for enhver, at arbejdsløshedsproblemet på Vestlolland har nået et helt uacceptabelt niveau, og vi ser i Kristeligt Folkeparti med stor alvor på de økonomiske og ikke mindst på de menneskelige problemer, der opstår som følge af arbejdsløsheden i området.

Jeg skal ikke gentage, hvad der er sagt om årsagen til arbejdsløsheden. De mange igangværende initiativer til afhjælpning af problemet, som er nævnt flere gange i debatten, skal jeg heller ikke gentage.

Derimod skal jeg tilkendegive Kristeligt Folkepartis holdning til nogle af elementerne i sagen.

[Lysholm Christensen]

Vi kan tilslutte os industriministerens hovedtanke om hjælp til selvhjælp. Dette princip har jo vist sig at være frugtbart mange gange i historien, og også i nyere tid har vi set, at det har været virksomt i forskellige dele af vort land.

Kristeligt Folkeparti har ikke megen tro på, at direkte kommunalt engagement i produktionsvirksomheder kan skabe mange nye arbejdspladser, og derfor ligger løsningen efter vor mening ikke i en opblødning af kommunalfuldmagtens bånd som foreslået i dagsordensforslaget, der er fremsat af SF.

Efter vor vurdering er der allerede penge til rådighed, bl.a. i Lalandiafonden, men noget tyder på, at kapitalen her er for lidt risikovillig. Vi kunne ønske, at fondsbestyrelsen stillede sig mere imødekommende over for ansøgninger om midler til nye initiativer.

Vi kan desuden tilskynde industriministeren til at arbejde på at få andel i de EF-midler fra Strukturfonden, som vi har hørt om i dagspressen så sent som i dag.

Vi finder det vigtigt, at man ikke taber modet og optimismen i denne situation. Hvis man kaster et blik på landkortet, vil man se, at Lolland ligger ret centralt ved porten til det store sydlige udland, ved porten til det indre marked, hvis vi ser lidt frem i tiden. Derfor er det glædeligt og perspektivrigt, at informationsvirksomheden er udvidet til også at omfatte Sverige, og jeg har forstået, at denne virksomhed vil blive udvidet i den kommende tid. Svenske virksomheder har jo en klar interesse i at få foden indenfor i det indre marked, og der må være muligheder for at få sådanne virksomheder til at etablere sig netop på Vestlolland.

Kristeligt Folkeparti ønsker at medvirke til, at statsinstitutioner om muligt kan flyttes til området. Men det er ikke kun penge, der skal til. Der skal lokale initiativer til, og personlige initiativer har ikke været det almindelige i dette område, som har været præget af store arbejdspladser.

I dag for 25 år siden blev USA's daværende præsident, John F. Kennedy, myrdet. I den anledning kunne det være interessant at citere noget, som denne betydelige statsmand sagde. Kennedy udtalte på et tidspunkt følgende: »Spørg ikke, hvad dit land kan gøre for dig, men spørg, hvad du kan gøre for dit land.«

Jeg indrømmer, at det er et flot citat at komme med, men det peger på en væsentlig ting i

denne sag, tror jeg. Vi kan sige, at der allerede er stillet statsmidler til rådighed, der er også andre midler til rådighed, og dermed har staten bidraget på en vis måde. Men den anden side af citatet skal altså også med: Hvad kan jeg gøre for mit Lolland, kunne vi måske sige. Derfor er det vigtigt, at man ikke taber optimismen, men at lokale initiativer spirer frem og tager en risiko.

Vi har sympati for visse dele af SF's lange dagsorden. Men som det er fremgået af mit indlæg her, kan vi ikke støtte alle punkter i den foreslåede dagsorden, hvorfor vi må stemme imod.

Løvig Simonsen (S):

Jeg kan ikke dy mig for at sige til hr. Jens Peter Jensen, at det ikke gungrer, hverken når en mus eller en elefant eller hr. Jens Peter Jensen begiver sig over Farøbroen. For den er lavet af gode håndværkere fra Nakskov, og så gungrer den ikke, så holder den. Jeg kunne derimod tænke mig, at de medlemmer af Folketinget, der begav sig til Lolland, ville konstatere, at hvis de begiver sig af sted med de kollektive transportmidler, vil de ganske klart mærke forskel på den standard, der er mellem det sydlige og det østlige Danmark. Hvis man begiver sig på vej til bils, så husk at sætte farten ned, når man kommer over Farøbroen, for dér har man så viseligt indrettet en strækning på 9 km med motortrafikvej, selvfølgelig af hensyn til, at folk skal vise agtpågivenhed, og det skal jeg så sandelig love for at de gør. Det er altså ikke kun et spørgsmål om erhvervsudvikling. Det er også et spørgsmål om infrastruktur og andre ting.

Debatten i dag er væsentlig, først og fremmest for os på Lolland. Det viser sig tydeligt, når man ser de mange politiske og fagpolitiske tillidsmænd og -kvinder fra Vestlolland, der følger denne debat. Det vidner om interesse og engagement. Men debatten i dag er også af principiel betydning for andre regioner i vort land, der som udkantsområder er stillet over for de samme problemer og udfordringer, som Lolland og især Vestlolland har.

Der skal ikke herske tvivl om, at vi lollikker er glade og stolte af vor landsdel. Men der er heller ingen tvivl om, at vi har været og er hårdere ramt beskæftigelsesmæssigt og erhvervs-mæssigt end andre landsdele. Det viser lukningen af Nakskov Skibsværft, flytningen af Thri-

[Løvig Simonsen]

ge Titan og lukningen af OTA med al ønskelig tydelighed.

Men der er også et andet Lolland, der er på vej til at kæmpe sig ud af krisen og på vej til at omstille sig, at udvikle sig, og det er til denne omstilling, vi har brug for såvel økonomisk som politisk støtte, sådan som den foreslåede dagsorden giver udtryk for. Vi på Lolland vil bygge på vore egne forudsætninger og ressourcer inden for industri, landbrug og turisme. Den støtte, der skal ydes for at fremme denne udvikling, skal naturligvis først og fremmest ydes til Vestlolland, der er hårdest ramt. Det viser tallene for arbejdsløsheden, pr. 1. november 1988 var der 2.716 personer ledige. Det viser udviklingen i vort skattegrundlag, og det viser huspriserne.

Det drejer sig derfor for os om at skabe nye arbejdspladser, der baserer sig på det nuværende og fremtidige hjemmemarked og eksportmarked. Det drejer sig således ikke om at eksportere arbejdskraft, men derimod om at importere arbejdspladser, f.eks. og ikke mindst fra vore nordiske nabolande. De fire vestlollandske kommuner har igennem udarbejdelse af en handlingsplan vist, at de evner at gå nye veje, og det er så op til os i Folketinget at støtte kommunen og befolkningen i deres bestræbelser. Den indsats, der er ydet indtil nu, er ved at bære frugt. 19 nye virksomheder med tilsammen 300 arbejdspladser er startet eller starter i 1988, og ved en forøget indsats vil antallet af arbejdspladser blive væsentligt øget ikke blot på Vestlolland, men på hele Lolland.

Til den nødvendige omstilling kræves der også og ikke mindst uddannelsesmuligheder. Det er derfor væsentligt, at Syd Tech og Grønt Center er blevet etableret, 2 centre, som i samarbejde kan yde service og bistand til nye og eksisterende virksomheder, og som samtidig selv er i stand til at udvikle nye produkter og produktionsformer, og som igennem udviklingsprojekter kan vise nye veje.

Det gælder ikke mindst inden for landbruget, og det er symptomatisk, at landbrug og fagbevægelse har formået i samarbejde at få oprettet Grønt Center. Det er ingen hemmelighed, at vi sætter vor lid til, at undervisningsministeren vil give grønt lys for en udflytning af en del af basissuddannelserne fra RUC til Grønt Center.

Jeg vil også nævne vor ansøgning fra Arbejdsmarkedsnævnet om, at vort område bliver

forsøgsområde i forbindelse med arbejdsløshedsloven. Det gælder også vor ansøgning om forsøg med voksenundervisning i erhvervmæssig sammenhæng, der skal skabe et netværk mellem de forskellige uddannelsesstilbud. Det er optimisme og nytænkning på Lolland, men staten, dvs. regeringen, må gå stærkere ind, både når det gælder statsinstitutioner, og også når det drejer sig om at fjerne barrierer for initiativer fra kommuner og fagbevægelse, som kan give et signal til de forskellige udviklingsfonde om at give ansøgninger fra vor landsdel en positiv særbehandling.

Jeg håber, mit indlæg i dag har bidraget til at gøre Lolland mere synlig og har givet et mere nuanceret billede af vor landsdel. Vi har viljen og evnen til at løse problemerne, men vi har brug for en håndsrekning, som kun Folketinget og regeringen kan give.

Ingrid Rasmussen (S):

Vi taler så ofte om ressourceproblemer og ressourcspild i Danmark. Et af de største ressourcspild, vi har set i de senere år, har været af menneskelig arbejdskraft. På Vestlolland har situationen været særdeles mærkbar, og menneskelige problemer er fulgt i kølvandet heraf. Det er problemer, vi i det danske samfund har påført én egn. Udsultningen af erhvervsmuligheder og beskæftigelse er særdeles mærkbar og synlig for enhver, der tager til Vestlolland.

Det er bekymrende, at unge, som er eller skal i gang med en erhvervsuddannelse, ikke har mulighed for at færdiggøre uddannelsen i deres område, men må forlade det for at få praktikplads og for at gøre uddannelsen færdig.

Med lukning af værft, OTA og andre arbejdspladser følger også lukning af følgeindustrien. Det var tidligere her, praktikpladserne fandtes. Dette trækker unge væk fra området, og mange vil ikke vende tilbage igen for eventuelt som voksen at skabe beskæftigelsesmuligheder på Vestlolland. Dette har selvfølgelig en selvforstærkende virkning. Problemerne med manglende erhvervsudviklingsmuligheder og beskæftigelse på Vestlolland er således ikke kun en nu og her-situation, men kan i allerhøjeste grad vise sig at være problemer, der rækker langt ind i fremtiden.

Ministeren efterlyste dynamik i området. Hvor er ministerens helt konkrete dynamik og initiativ netop på dette område, der gælder de

[Ingrid Rasmussen]

unges fremtid på det vestlollandske arbejdsmarked?

Industriministeren (Nils Wilhjelms):

Jeg synes, at debatten er forløbet sådan, at mange af problemstillingerne er blevet godt vendt. Derfor kan jeg ikke bidrage meget til yderligere at skabe klarhed.

Jeg vil dog gerne gøre opmærksom på, når både Socialdemokratiet og SF fremhæver sammenligningen mellem Danmark og Sverige og siger, at det går så og så forfærdelig godt, når svenskerne gør noget, og når danskerne gør noget, går det så og så forfærdelig dårligt, at denne generalisering ikke under nogen omstændigheder holder. Jeg vil gerne fremhæve det område, hvor jeg selv er valgt, nemlig Helsingør, som også har været ude for en tilsvarende begivenhed, nemlig nedlæggelse af et stort værft. Her forløb beskæftigelsesudviklingen på en ganske positiv måde, på trods af at de faciliteter, som i dag er til rådighed i Lollandsområdet, ikke var til rådighed for Helsingørs vedkommende. Det er altså, som flere af ordførerne har sagt, svært at generalisere her. Der er vitterlig tale om, at der er skabt nogle forudsætninger gennem en så høj prioritering i Lollandsområdet, at der ikke er andre steder i Danmark, hvor der gives sådanne muligheder for støtte som i dette område.

Jeg mener også, at den omstændighed, at Lalandia har en betydelig formue endnu, har været et godt eksempel på, at det ikke primært er pengene, der mangler. Jeg bed mærke i hr. Rahbæk Møllers meget kritiske bemærkninger om Lalandia, og det er jeg sikker på at de gode Socialdemokrater, der sidder i bestyrelsen af Lalandiafonden, vil notere sig. Det, der primært er tale om, og som mange også har peget på, er manglen på initiativer. Der er ulykkeligvis ikke den iværksættertradition i området, som vi har andre steder. Men når der er tale om initiativer, må der fra lokalområdet side skabes positive holdninger, så sådanne initiativer kan trives.

Her har man peget på, at det, der er galt, er, at kommunalfuldmagten ikke giver de muligheder. Til det vil jeg sige, at jeg er helt uenig i det. Ser man på andre steder i Danmark, hvor der har været tale om fra kommunal side at skabe meget positive holdninger om udvikling af erhvervslivet, har kommunalfuldmagten i så hen-

sende ikke under nogen form repræsenteret nogen snærende bindinger. Man kan pege på mange områder i det jyske, områder, som selv i dag samler arbejdskraft, og som under væsentlig dårligere faciliteter, kan man sige, har været i stand til at skabe en forståelse for at kunne få nye initiativer til at trives.

Ser man på forskelle, er der selvfølgelig en del. Jeg vil nødig fremhæve, at det måske er områder, som frem for andre områder i særlig grad er domineret af socialdemokrater. Socialdemokraterne burde i høj grad kunne inspirere hinanden, så det i hvert fald ikke var dem, der ikke kunne vise den fornødne fremgang. Derfor var jeg også vældig glad for hr. Løvig Simonsens indlæg, som kom fra en mand, der kender lokalområdet godt, og som dog havde nogle positive, optimistiske anstrøg omkring det, at den lidt tunge proces, man har været i gang med på Lolland, i dag trods alt er af en sådan art, at der er en tro i området på, at nye initiativer kan trives, vinde fodfæste og udvikles. Her vil jeg da gerne fra min side og fra regeringens side fortsat være med til at understøtte og være tæt på med hensyn til kontakt til initiativer for at sikre, at disse på den bedst mulige måde kan udvikle sig.

Flere af ordførerne har nævnt EF's strukturfonde og mulighederne for at trække på disse fonde, og de har også nævnt en kobling til egnsudviklingsloven. Den kobling kan jeg slet ikke få øje på. Det, der er tale om, er, at der efter Luxembourgforliget i meget generelle toner var tale om, at strukturfondene skulle orienteres imod den sydlige del af Europa. Det ligger dog ikke sådan med hensyn til disse fonde, at det totalt udelukker muligheden for, at særlig hårdt ramte områder i Danmark i princippet kan få støtte.

Derfor mener jeg, det er op til disse områder, hvad enten det er Vestlolland, Nørrejylland eller Bornholm, at tilvejebringe interessante projekter, formulere, underbygge og dokumentere dem på en sådan måde, at det virkelig er et godt gennearbejdet stykke arbejde. Hvis det sker, har jeg en fornemmelse af, at vi ved et fælles samarbejde, ikke mindst fra Industriministeriets side, kan være med til forhåbentlig at få sluset nogle af disse igennem. Der ligger i så hen- sende ingen blokeringer i egnsudviklingsloven.

[Industriministeren]

Hr. Larsen-Ledet havde nogle bemærkninger om iværksætterne og betydningen af iværksættertraditionen og om, hvad vi kan gøre for iværksætterne generelt og naturligvis med særligt henblik – ikke mærkeligt – på Vestlolland, fordi der her ikke er en iværksættertradition, som man kender det andre steder i landet.

Vi får god lejlighed til at diskutere disse problemstillinger på et lidt senere tidspunkt i Folketinget, idet det fremgår af regeringens program, at jeg har taget initiativ til at lave en iværksætterreddegørelse, som vil fremkomme omkring årsskiftet, og som forhåbentlig vil danne udgangspunkt for en god debat om, hvad vi kan gøre for at forstærke indsatsen på dette område.

Dette var fru Jette Pors også inde på, idet der kom yderligere nogle bemærkninger om forslaget til skattelettelser og andet. Jeg vil ikke gå ind i denne debat på nuværende tidspunkt, men igen henvise til, at det får vi lejlighed til under debatten om denne redegørelse, som i øvrigt kommer i forlængelse af den almindelige redegørelse om de erhvervsmæssige forhold, som jeg vil tage initiativ til at vi kunne fremlægge og diskutere forhåbentlig her i Tinget omkring årsskiftet.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

En række ordførere kom med pæne bemærkninger om arbejdsformidlingens og arbejdsmarkedsuddannelsernes indsats i forbindelse med situationen på Vestlolland. Det vil jeg gerne på de to systemers vegne sige tak for. Jeg vil også gerne viderebringe en væsentlig del af takken til det gode samarbejde, som vi har haft med Storstrøms Amt og de 4 vestlollandske kommuner, ikke mindst i forbindelse med udarbejdelsen af den handlingsplan for langtidsledige i disse vestlollandske kommuner, som vi nu arbejder ud fra, og som vi er i gang med at gennemføre, og som jeg gerne vil kommentere lidt, fordi det, vi allerede er i fuld gang med og er ved at have gennemført, i virkeligheden overflødiggør nogle af punkterne i det fremsatte dagsordensforslag.

Det første punkt, jeg vil kommentere, er punkt 4 i dagsordensforslaget. Her tales der om, at der skal gennemføres en midlertidig nødhjælpsplan, der sikrer de ekstraordinært mange langtidsledige tilknytning til arbejdsmarkedet, og hertil skal der afsættes 20 mio. kr.

Jeg må bede om undskyldning for, at vi mener, at vi har løst problemerne uden ekstra bevillinger, hvilket jeg håber vi ikke skal bebrejdes.

Den handlingsplangruppe, der er nedsat mellem AF og kommunerne, har indtil dato – og dato var for denne status 15. november – resulteret i, at der har været oprindelig 155 virksomhedsbesøg og herunder opfølgning i 29 firmaer. Derudover er der en lang række andre kontakter med henblik på at hjælpe de langtidsledige, og jeg har den, synes jeg selv, glædelige meddelelse, at alle de langtidsledige, som skal have et arbejdstilbud, er placeret på nuværende tidspunkt. Det synes jeg er vigtigt, at det er sket.

Så vil jeg også orientere om, at vi forhandler med AMU Maribo om 6-ugers-kurser for ledige, som på fælleskommunal basis kan være med til at forskønne området af hensyn til den stigende mængde turister. Herudover skal de pågældende deltage i etablering af en fælles golfbane, som kommunen for tiden forhandler om.

Vi har også taget kontakt med alle a-kasser i området og har etableret korte placeringer af de ledige, hvilket vil udsætte deres endelige placering som arbejdstilbudspersoner i 6 måneder eller mere. Dette bevirker, at de pågældende vil få skubbet deres arbejdstilbudsplacering til foråret, hvor mulighederne for en placering, der kan resultere i egentlig beskæftigelse, er bedre. Der er altså tale om, at vi har skaffet her-og-nu-tilknytning til arbejdsmarkedet med henblik på en senere endnu fastere tilknytning.

Den konservative ordfører, fru Jette Thomsen, nævnte de gå-i-gang-kurser, der også er etableret, så dem vil jeg springe over, men alt i alt mener vi, at der er gennemført en lang række aktiviteter, som gør, at punkt 4 i dagsordenen i virkeligheden er overflødigt.

Jeg har også lyst til at benytte lejligheden til at informere om, at AF-kontoret i Nakskov for øjeblikket arbejder med de praktiske muligheder for at starte fremstillingen af et OBS-indslag i form af et beskæftigelsesprojekt. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige fru Lilli Gyldenkilde tak for den udmærkede idé, som vi altså arbejder videre med.

For så vidt angår punkt 2 i dagsordenen vil jeg henlede opmærksomheden på, at også det punkt er overflødigt, idet regeringen allerede

[Arbejdsministeren]

har nedsat et udvalg om afbureaukratisering i den offentlige sektor, og dette udvalg skal bl.a. undersøge mulighederne for udflytning af statslige organer og funktioner til det lokale samfund. Vi har i særlig grad henledt udvalgets opmærksomhed på det hensigtsmæssige i en udflytning til netop sådanne hårdt ramte områder som Naksbogvegnen og Nordjylland.

Endelig vil jeg godt nævne, at såvel Undervisningsministeriet, Trafikministeriet og Indenrigsministeriet som Arbejdsministeriet er blevet anmodet om, at så meget som muligt af den statskvote, der er for placering af langtidsledige i arbejdstilbud, bliver placeret i de vestlollandske kommuner.

Så vil jeg endelig pege på, at vi i den nye lov om indsatsen mod langvarig ledighed har en lang række forbedrede muligheder, som i høj grad vil komme Vestlollandsområdet til gavn. Jeg har lyst til specielt at pege på muligheden for allerede efter 5 måneders ledighed at etablere egen virksomhed med iværksætterydelse, og jeg vil gerne i den sammenhæng takke Storstrøms Amtskommune, som oprindeligt har stillet forslag om det som et frikommuneprojekt. Nu bliver det altså en landsdækkende lovgivning, som man også kan have glæde af i amtet.

Alt i alt en lang række supplerende oplysninger om aktiviteter, som er i fuld gang, og som dokumenterer, at vi i regeringen gør alt, hvad vi kan, for at hjælpe Vestlolland med selv at komme i gang.

Rahbæk Møller (SF):

Vi fik jo svaret på, hvorfor det går bedre i Sverige end i Danmark. Svenskerne har været så fornuftige at vælge en bedre rigsdag. Det er i al korthed forklaringen.

Jeg lyttede meget opmærksomt til de borgerlige ordførere. Det slog mig, at der var ingen af ordførerne, der nævnte Sverige overhovedet – bortset fra ministeren, som jeg vil vende tilbage til. Jeg undrede mig over, om det er, fordi de ikke kender det, eller fordi de ikke vil være ved det, men der var ingen, der gik ind på en sammenligning mellem, hvad der var sket i Sverige, og hvad der er sket i Danmark. Ministeren gik ind på det ved at sige, at i Helsingør var det gået fint. Men sagen er jo, at Helsingør ligger i et storbyområde til forskel fra Vestlolland, til forskel fra Landskrona, til forskel fra Uddevalla. Derfor er det Vestlolland, der er sammenlignelige med svenske forsøg – ikke Helsingør.

En anden ting, jeg hæftede mig ved ved de borgerlige ordførere, var, at de alle sammen talte om behovet for iværksættere. Der skulle gro noget op nede på Vestlolland. Det er jeg meget enig i. Samtidig roste alle disse borgerlige ordførere alt det, der var gjort, nævnte de forskellige initiativer uden at hæfte sig ved, at der stort set ikke er nogen af de initiativer, der har det formål at hjælpe iværksættere i gang. Det er det, der er problemet, og det, der er indholdet i den dagsorden, som vi og Socialdemokratiet har foreslået, nemlig at give mulighed for, at kommunerne kan gå ind i en tidlig fase sammen med mennesker nede på Vestlolland, der går og rumler med ideer til nye produktioner, eller hvad det nu kunne være, og prøve at hjælpe dem i gang. For min skyld behøver det ikke at være kommunen, når folk er så bange for kommunal produktion. Det kunne såmænd også godt være som i Landskrona, hvor man lavede en fond, men med deltagelse af lokale mennesker fra kommunalbestyrelsen. I Landskrona var der folk fra kommunalbestyrelsen, pengeinstitutter, fagforeninger og virksomheder. Det er det, der er fundamentalt, at det er placeret i området, og at det hjælper lokale iværksættere i gang. Det er det, vi mangler her, og det er det ingen af de borgerlige ordførere har turdet forholde sig til.

Jeg skal konkret svare tre ordførere. Hr. Jens Peter Jensen angreb SF for nu gerne at ville have EF-midler til Vestlolland. Som bekendt er SF modstandere af EF. Vi mener heller ikke, at disse strukturfondsmidler, når de nu er der, specielt burde gå til Danmark, men til de fattige områder.

Danmark burde være rigt nok til selv at sætte Vestlolland i gang. Når nu ordningen er, som den er, vil vi da selvfølgelig have vores interne regler tilrettelagt sådan, at Vestlolland kan få penge ud af det – naturligvis.

Endvidere var der hr. Mogens Elvensø, som kastede sig ud i en lang gennemgang af lokale kommunalpolitiske debatter. Det vil jeg slet ikke gå ind i. Den debat synes jeg de skal tage på Lolland. Dog vil jeg sige, at jeg er stolt, når hr. Mogens Elvensø kan anklage os for, at SF's ordfører i amtsrådet stiller skrappe miljøkrav. Det er da vist gået op for alle andre end netop Fremskridtspartiet, at ud over det nødvendige hensyn til miljøet styrker det også det samlede erhvervslivs konkurrenceevne at stille ordentli-

[Møllebæk Møller]

de miljøkrav, det svækker den ikke, som hr. Fogens Elvensø ville have det til.

Endelig har jeg en bemærkning til fru Jette Larsen, der angreb os for at gå ind for statsdrevne virksomheder. Det kræver da vist en meget speciel læsning af vores fælles dagsordensforslag for at finde statsdrevne virksomheder i det.

Til slut vil jeg sige, at det, der sker her i dag, med vores dagsorden bliver nedstemt – det kan man se ved at tælle og lægge sammen – ikke er et synd for SF og heller ikke for Socialdemokratiet, men det er synd for Vestlolland.

Vend Andersen (S):

Jeg skal kun komme med nogle få bemærkninger.

Industriministeren nævnte, at Helsingør bl.a. havde været forholdsvis god til at klare det problem, at værftet blev lukket. Nu fremgår det jo af den redegørelse, som industriministeren har sendt til Erhvervsudvalget, at der har været væsentlig forskel på også de muligheder, som værftet eller omgivelserne har haft. Helsingørsmrådet har haft mulighed for at kunne opsuge den ledige arbejdskraft, det har man ikke haft på Vestlolland. Det er netop det, der gør, at mulighederne er forskellige. Derfor skal de tiltag, der skal til, også være forskellige. Det er derfor, jeg peger på de muligheder, der ligger i vores dagsorden.

Jeg er ikke helt enig i industriministerens bemærkning om, at det ikke var nødvendigt at se på kommunalfuldmagten, fordi der ikke var nogen hindring i den for, at kommunerne kan lave noget. Hvis det er rigtigt, skal kommunerne selvfølgelig lytte efter det, industriministeren har sagt, men jeg har da bemærket, at de tiltag, som der har været ønske om at få lov til at lave i de vestlollandske kommuner, har regeringen været modstander af, bl.a. at kommunerne skal med ind i og blev aktive på iværksætterområdet, gik ind i medproduktion, idet det ikke måtte have nogen som helst konkurrencemæssig indflydelse eller virkning over for private initiativtagere. Hvis det er en forkert opfattelse, så må kommunerne altså bare gå i gang. Der er ingen hindring for at lave den slags ting.

Så vil jeg gerne gentage mit spørgsmål til industriministeren om udnyttelsen af midlerne fra EF's strukturfond. Ministeren sagde, at der var ingen hindring i egnsudviklingsloven for at kunne bruge de midler. Nu er det vel sådan,

hvis jeg har forstået det rigtigt, at de midler, der er i EF's strukturfond, og det er mange milliarder kroner, kun kan bruges først og fremmest til et projekt selvfølgelig, der er egnet til det, men derefter i forbindelse med nationale midler. Så kan det godt være, at de nationale midler ikke skal bevilges i egnsudviklingsloven, men hvis ikke de skal det, vil jeg godt have ministerens tilsagn om, at de så bliver bevilget på anden måde. Det afgørende er jo, at hvis der er muligheder i fonde, så skal vi også kunne bruge dem, hvis vi har områder, der falder ind under det, der er meningen med disse strukturfonde, og det var det, der lå i spørgsmålet. Vil regeringen være indstillet på at sikre, at de nationale midler er til rådighed, når de rigtige projekter kommer frem?

Lilli Gyldenkilde (SF):

Nu skal ingen tro, at arbejdsministeren og jeg har gået i en fælles roseklub, men jeg skal da ikke undlade at sige, at hvis det, arbejdsministeren har sagt her, står til troende – og det har jeg ikke nogen grund til ikke at tro – så synes jeg, der er grund til at være godt tilfreds, men det vil vi naturligvis følge nøje, for det er langt over et år siden, vi pegede på, at vi var nødt til at gøre noget af alt dette her. Så når ministeren ligefrem takker mig, skal jeg også takke ministeren indtil videre for det, ministeren her har gjort rede for er sket på området med de langtidslidende.

Jeg kunne dog nok ønske mig, at vi kunne komme lidt videre, sådan at vi også kunne gøre en særindsats for dem, der er blevet sociale tilfælde, selv om de faktisk ikke er sociale tilfælde, men blot er arbejdsløse, nemlig de unge, som ikke er nået ind i arbejdsmarkedssystemet. Det håber jeg vi kan vende tilbage til i en samtale bl.a. med socialministeren, for det bliver nok nødvendigt.

Dernæst skal jeg vende mig til noget af det, industriministeren sagde. Jeg kan forstå, at industriministeren spiller bolden tilbage til Vestlolland, og det synes jeg man skal lytte grundigt efter.

Det er rigtigt, at vi har haft tilfælde i Danmarkshistorien her i de seneste år, hvor nogle har, skal vi sige, bøjet kommunalfuldmagten en lille smule efter, hvad der har været brug for i kommunen. Og hvis det ikke var, fordi vi er blevet så disciplinerede her i landet, at det næsten

[Lilli Gyldenkilde]

ikke er til at holde ud, må man vel sige, at vi nu skal holde op med at tro, at alt det, der ikke er tilladt, er forbudt. Der er nemlig stor forskel på, at noget er tilladt, og at noget ikke er forbudt. Det håber jeg man har lyttet meget efter, for det er faktisk budskabet i det, industriministeren har givet udtryk for her i dag – sådan opfatter jeg det i hvert fald.

Et af de helt store problemer – det ved vi alle sammen – er, at der stadig væk er nogle midler i området til at gøre noget for. Men det er begrænset, hvad der kan blive gjort, fordi ingen iværksættere vil flytte ned til området, og så kan det ikke nytte noget, at den ene borgerlige ordfører efter den anden står heroppe og siger, at vi endelig ikke må pille ved noget som helst, at der ikke må være noget, der hedder kommunalproduktioner, medproduktioner og udviklingskontrakter, hvor det kommunale bliver inddraget, for uha, uha, det er jo den skinbarlige socialisme. Vist er det ikke nikke nej. Det har intet med socialisme at gøre, og når det hellige almindelige erhvervsliv ikke kan magte den opgave, så kan vi da ikke bare læne os tilbage og se på, at der ikke foretages noget. Det er mit indtryk, at ministrene godt ved det, og derfor er jeg mere glad for det, ministrene har sagt heroppefra, end det, de borgerligere ordførere har sagt, og jeg skal love, at SF selvfølgelig vil følge det op. Vi er faktisk også en smule stolte af, at vi har været med til at rejse debatter om Vestlolland den ene gang efter den anden, for det har været medvirkende til, at der sker noget. Det sker langsomt, og man sørger for, at SF endelig ikke får æren for det, men det gør ingenting – bare de bliver hjulpet på Vestlolland.

Mogens Elvensø (FP):

Hr. Rahbæk Møller kritiserede, at jeg fortalte, hvad der sker ude i amter og kommuner, men det er da sådan, at det er amter og kommuner, der har langt den største indflydelse på, hvordan virksomhederne kan komme til at trives, og når amtets teknikere, miljøudvalg m.fl. godkender en miljøgodkendelse, f.eks. på Saxkjøbing Sukkerfabrik, kan det da kun være for at drille denne virksomhed eller måske for at stoppe den, at SF stemmer imod en meget besværlig miljøgodkendelse.

Industriministeren nævnte, at bevillingen fra Teknologirådet var steget fra 13 mio. kr. til 40 mio. kr. Hvad bliver de penge brugt til? Ja, ty-

pisk bevilger man i et amt f.eks. 3,5 mio. kr. til noget, der hedder et udviklingshus, hvorefter amtet bevilger en lignende størrelse til samme udviklingshus. I et sådant udviklingshus skal der sidde en bestyrelse på 9 mand. Bagefter antager man 6–8 mand som medhjælpere til dette udviklingshus, og dermed får man årlige driftsudgifter på 6-7 mio. kr.

Spørgsmålet er så, hvad de laver i disse udviklingshuse. Der står, at de skal hjælpe den lille industri, den lille håndværker. Jamen hvad er det, man gør? Man bruger disse seks-ottemand til at gå og registrere hver eneste virksomhed og fortælle og skrive op i skemaer, og de er bedst til enten at lave møtrikker eller skruber, hvorefter man skal lave lange skemaer og indberetninger om disse forhold. I Fremskridtspartiet tror vi imidlertid, at disse 40 mio. kr. er dårligt anvendt. Jeg ved godt, der står, at det er gratis at bruge den hjælp de første to-tre år, og at der derefter skal være brugerbetaling, men jeg tror ikke på, det vil lykkes.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 12: Rahbæk Møller (SF) og Svend Andersen (S) (sagsnummer 12) (foran)

forkastedes, idet 53 (S og SF) stemte for, 6 (KF, V, FP, RV, CD og KRF) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Forhandling om redegørelse nr. R 4:

Trafik- og kommunikationsministerens redegørelse af 9. november 1988 for anlæg af fast forbindelse over Storebælt.

(Redegørelsen anmeldt 9/11 88. Redegørelsen givet 9/11 88. Meddelelse om forhandlingen 9/11 88).

*Forhandling***J. K. Hansen (S):**

Jeg vil gerne begynde med at takke trafik- og kommunikationsministeren for, at han, når de første vigtige beslutninger nu er truffet, har valgt at give Folketinget en redegørelse, og